

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสืบพันธุ์นับว่าเป็นพฤติกรรมพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด การสืบพันธุ์ในมนุษย์นั้นมีความสำคัญทั้งในแง่ทางสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา กล่าวคือ การสืบพันธุ์นั้นนอกจากการสืบพันธุ์จะทำให้เผ่าพันธุ์มนุษย์นั้นมีลูกหลานหรือ อทายาทที่จะสืบทอดแล้ว การสืบพันธุ์ยังมีความหมายในแง่ของความรักและความผูกพันที่คู่สามีและภรรยาให้แก่อีกด้วย แต่ในปัจจุบันปัญหาการสืบพันธุ์หรือภาวะการมีบุตรยากนั้นเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อคู่สมรสเป็นอย่างมาก

ภาวะมีบุตรยากเป็นปัญหาที่สำคัญและมีผลกระทบ ต่อคู่สมรสเป็นจำนวนมาก ปัญหานี้มิใช่เป็นแต่เพียงปัญหาด้านสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมาอีกมากมาย อาทิเช่น ความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องต่อกัน ปัญหาทางเพศภาวะ และปัญหาการหย่าร้าง เมื่อคู่สมรสประสบปัญหาภาวะการมีบุตรยาก ทางแพทย์จึงต้องหาหนทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบันจึงเกิดวิทยาการทางการแพทย์ที่เรียกว่า “เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์” (Assisted Reproductive Technology)

ในช่วงระยะเวลาประมาณสามสิบปีที่ผ่านมา วงการแพทย์ ได้พัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยบำบัดรักษาภาวะมีบุตรยากได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น “เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์” (Assisted Reproductive Technology) จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถทำให้คู่สมรสจำนวนมากสามารถมีบุตรได้ตามความประสงค์ เทคนิคและกรรมวิธีใหม่ ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยี ช่วยการเจริญพันธุ์ได้ถูกพัฒนาขึ้นตลอดเวลา แม้ว่าเทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์จะมีเทคนิควิธีการที่หลากหลายและมีการพัฒนาเทคนิคใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา แต่เทคนิคเหล่านี้ ก็ไม่ได้ช่วยให้คู่สมรสที่ต้องการมีบุตรได้มีบุตรโดยปราศจากการตั้งครรภ์ของฝ่ายหญิง เพราะหลังจากไข่และอสุจิ ได้รับการช่วยให้ปฏิสนธิโดยฝีมือของมนุษย์แล้วนั้นก็จะนำตัวอ่อนที่เกิดจากการปฏิสนธิดังกล่าวนั้นไปฝังตัวในมดลูกของหญิง ดังนั้นในส่วนประเด็นเรื่องเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์นั้น นอกจาก ความพร้อมในการสืบพันธุ์ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการสืบพันธุ์แล้ว สถานที่สำหรับการฝังตัวของตัวอ่อนก็ยังคงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันเพราะถ้าปฏิสนธิได้แล้วแต่ตัวอ่อน แต่ไม่สามารถที่จะฝังตัวต่อไปได้ ขึ้นตอนต่าง ๆ ที่ทำมาก่อนหน้านี้ก็จะล้มเหลวหมด ดังนั้นในกรณีของการแก้ไข

ปัญหาภาวะการมีบุตรยากในคู่สมรสฝ่ายหญิง นอกจากจะแก้ไขไปที่เซลล์ สืบพันธุ์แล้ว ความพร้อมของ มดลูก ในการฝังตัวของตัวอ่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุนี้เองจึงมีการ หาหญิงอื่นมาตั้งครรภ์แทนคู่สมรสนั้น

การรับตั้งครรภ์แทน (Surrogacy) เป็นกระบวนการในการที่หญิงคนหนึ่งตกลงรับที่จะตั้งครรภ์ด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดและตกลงว่าจะส่งมอบเด็กที่เกิดมานั้นให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งพร้อมกับสละสิทธิใด ๆ ในความเป็นมารดาของเด็กนั้นทันทีที่เด็กกำเนิดมา

การรับตั้งครรภ์แทนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยวิทยาการของเทคโนโลยีชีวการเจริญพันธุ์มาช่วยเสมอ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วอาจทำได้โดยการนำไข่และเชื้ออสุจิของฝ่ายคู่สมรสที่ต้องการมีบุตรนั้นมาผสมกัน แล้วนำ ไข่ที่ผสมแล้วนั้นไปใส่ในร่างกายของหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนเพื่อการเจริญพันธุ์ต่อไป

การนำไข่และมดลูกจากหญิงอื่นมาใช้นั้นสามารถทำได้ 2 วิธี คือ การขอรับบริจาค และการทำสัญญาต่างตอบแทน โดยวิธีการในการนำไข่และมดลูกมาใช้นั้น จะต้องได้รับความยินยอมจากหญิงผู้เป็นเจ้าของเสียก่อน เพราะไข่และมดลูกเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายของหญิงผู้เป็นเจ้าของ การที่จะไปนำส่วนของร่างกายมาใช้นั้น จึงต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่เป็นเจ้าของร่างกายเสียก่อนด้วย มิฉะนั้นจะกลายเป็นการละเมิดสิทธิในร่างกาย อันอาจถูกฟ้องคดีทั้งในทางแพ่งและทางอาญาได้ การแก้ไขปัญหานี้ จึงต้องอาศัย “ความยินยอม” ของหญิงอื่นที่จะเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาภาวะการมีบุตรยากของคู่สมรสต้องมีความยินยอมในการเข้าร่วมมือกับแพทย์ในการรักษาและคู่สมรสที่มีปัญหาภาวะการมี บุตรยากนั้นก็ยินยอมรับการรักษาที่แพทย์รักษาและยินยอมที่จะให้หญิงอื่นเข้าร่วมมือกับการรักษาของแพทย์

ในทางการแพทยนั้น “ความยินยอมที่แจ้งให้ทราบ ” (Informed consent) เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในมาตรฐานจริยธรรมทางการแพทย์ หลักการนี้มีรากฐาน จากความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย (Doctor-patient relationship) ซึ่งถือเป็นหลักว่า การบำบัดรักษาผู้ป่วยนั้น แพทย์จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยเสมอ เว้นแต่จะมีความจำเป็นเพื่อรักษาชีวิตผู้ป่วยและการบำบัดรักษานั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วยนั่นเอง ความยินยอมในการบำบัดรักษาทางการแพทย์มีหน้าที่สำคัญ 2 ประการคือ ประการแรกเพื่อเป็นหลักประกันว่าแพทย์จะไม่มีความคิดต่อชีวิตหรือร่างกายหากการบำบัดรักษานั้นเป็นไปตามมาตรฐานทางการแพทย์ และประการที่สองเพื่อในการบำบัดรักษานั้นเป็นไปโดยสมบูรณ์เท่าที่เป็นไปได้เพราะ เมื่อผู้ป่วยได้ให้ความยินยอมในการบำบัดรักษาแล้วผู้ป่วยจะให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษานั้นมากที่สุด ไม่ว่าจะด้วยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บปวดของตนเอง หรือการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ในการบำบัดรักษา

ความยินยอมนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิที่ผู้ยินยอมมี ผู้ยินยอมนี้จะต้องมีสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริงในการตัดสินใจอย่างแท้จริงรับรู้ว่าข้อมูลที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองหลังจากที่ให้ความยินยอมแก่แพทย์ ทราบว่ากรรมวิธีของแพทย์นั้นจะก่อให้เกิดผลดีและผลเสียอย่างไรต่อตนเองบ้าง และการให้ความยินยอมนั้นมีขึ้นมาจากการหลอกลวง กล ็้อล ช่มชู้ หรือใช้อำนาจสินจ้างแต่ประการใด

การยินยอมดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดการรักษาบำบัดของแพทย์ จากแนวคิด และจริยศาสตร์ทางการแพทย์แบบเก่า (Traditional Ethics) ที่กล่าวว่าหลักการสำคัญของจริยศาสตร์การแพทย์ตะวันตกเป็นแนวทางการปฏิบัติของแพทย์ในการที่จะรักษา ป้องกัน ฟื้นฟู ส่งเสริม และชะลอความตายเพื่อให้ชีวิตมนุษย์มากที่สุดเท่าที่สามารถที่จะทำได้ (สิวลี ศิริไล, 2522, หน้า 40)

อย่างไรก็ตามสภาพของสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้น ทำให้นักจริยศาสตร์มีความเห็นว่าแนวความคิดและหลักทางจริยศาสตร์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและกระบวนการความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น คุณค่าทางจริยศาสตร์ควรมีลักษณะของคุณค่าแบบสัมพัทธ์ (Relative) มากกว่าคุณค่าแบบสัมบูรณ์ (Absolute) ที่ไม่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมต่อการที่จะนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ สภาพของปัญหาที่จะต้องคำนึงถึงในปัจจุบันได้แก่ปัญหาการเพิ่มของประชากร การสิ้นเปลืองทรัพยากร การสงวนรักษาสีงแวดล้อม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและที่เหนือสิ่งอื่นใดคือคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม (สิวลี ศิริไล, 2522, หน้า 40)

นักจริยศาสตร์สมัยปัจจุบันมีความเห็นว่าเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของแพทย์ที่จะต้องให้ความสนใจเรื่องจริยศาสตร์แนวใหม่เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติของแพทย์เกี่ยวกับปัญหาบางประการ ตัวอย่าง เช่น การนำไข่และมดลูกของหญิงอื่นมาใช้ใน การช่วยคู่สมรสที่ประสบปัญหาภาวะการมีบุตรยากนั้นเหมาะสมทางจริยธรรมหรือไม่

เหตุที่ต้องมีการตั้งคำถามในกรณีนี้ก็เพราะสิ่งที่จะเกิดมาจากการกระทำของแพทย์นั้นคือชีวิตนั่นเอง แต่เดิมการมีบุตรนั้นเป็นเรื่องของคน 2 คนคือคู่สมรสที่จะตัดสินใจว่าจะมีบุตรหรือไม่ นั้นคู่สมรสก็ต้องพิจารณาถึงความพร้อมทางฐานะการเงิน ร่างกาย ฯลฯ แต่หลังจากที่มีการนำมดลูกหรือไข่ของหญิงอื่นมาใช้ นั่นคำตอบต่อปัญหานี้ได้เปลี่ยนไปในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหญิงไม่มีมดลูกนั้นคู่สมรสฝ่ายหญิงไม่จำเป็นที่จะต้องตั้งครรภ์เองเพราะต้องให้บุคคลอื่นตั้งครรภ์แทน โดยปกติถ้าคู่สมรสฝ่ายหญิงเป็นคนตั้งครรภ์เองตลอดเวลา 9 เดือนของการตั้งครรภ์ ฝ่ายหญิงนั้นจะได้รับประสบการณ์ของการเป็น “แม่” อย่างเต็มเปี่ยม เพราะตลอด 9 เดือนหญิงจะได้เห็นความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของร่างกาย มีอาการแพ้ท้อง ปวดหลังจากน้ำหนักครรภ์ที่เพิ่ม ฯลฯ อาการเหล่านี้เป็นอาการปกติของคนตั้งครรภ์ คู่สมรสฝ่ายชายก็ต้องคอยดูแลฝ่ายหญิง ช่วงเวลา

เหล่านี้ก่อให้เกิดความรักและความผูกพันที่มีแก่กัน ความรักและความผูกพันนี้จะส่งผ่านไปสู่อารมณ์ที่อยู่ในครรภ์ คู่สมรสจะมีความรู้สึกหวงแหน รักและผูกพันกับทารกความรู้สึกของภรรยาเป็น “พ่อ” และ “แม่” ก็จะหล่อหลอมให้คู่สมรสนั้นดูแลและรักกันตลอดไป แต่ถ้ามีการตั้งครรภ์แทนเกิดขึ้น คู่สมรสฝ่ายหญิงจะไม่ได้เป็นผู้ตั้งครรภ์แทน คู่สมรสฝ่ายชายจึงไม่ต้องดูแลฝ่ายหญิงเพียงแค่อุบายเพื่อจะรับทารกและได้ความเป็นพ่อเป็นแม่มาเท่านั้น ในกรณีนี้จึง เกิดคำถามว่าความผูกพันที่คู่สมรสจะมีต่อทารกที่ได้รับมานั้นมีหรือไม่มี ด้วยเหตุนี้ การรับตั้งครรภ์แทนจึงได้ก่อให้เกิดปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เพราะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งแต่ละฝ่ายก็ล้วนสามารถอ้างสิทธิทางกฎหมายหรือทางศีลธรรมเป็นเหตุผลสนับสนุนการกระทำของฝ่ายตนได้

ในทางจริยธรรม อาจมีผู้เห็นว่า การรับตั้งครรภ์แทนเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างรุนแรง เนื่องจากเป็นการกระทำที่ผิดธรรมชาติ และมีการนำมนุษย์ มาใช้เป็นเครื่องมือในการผลิตเด็กเพียงเพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ ของบุคคลหนึ่งเท่านั้น การรับตั้งครรภ์แทนยังอาจก่อให้เกิดการแสวงหา ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่าจะเป็นการอาศัยร่างกายของตนเองในการรับตั้งครรภ์แทนผู้อื่น หรือด้วยการบริหารจัดการให้ มีการรับตั้งครรภ์แทนเกิดขึ้น นอกจากนี้การรับตั้งครรภ์แทนยังเปรียบเสมือนเป็นการซื้อขายเด็ก เพราะในการรับตั้งครรภ์แทนส่วนใหญ่จะมีข้อตกลงให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนส่งมอบเด็กให้แก่คู่สมรสที่ต้องการมีบุตรเพื่อแลกเปลี่ยนกับค่าตอบแทนที่จะได้รับจากการรับตั้งครรภ์แทนนั้น (Freeman M., 1989, p.185)

ในทางกฎหมาย การรับตั้งครรภ์แทนอาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านของสถานะทางกฎหมายของทารกที่รับตั้งครรภ์แทนและสภาพบังคับของการรับตั้งครรภ์แทนนั้น ในบางประเทศถือว่า สัญญาที่รับตั้งครรภ์แทนเป็นสัญญาที่ไม่อาจบังคับได้ตามกฎหมาย (J. Montgomery, 1997, p. 382) ทั้งยังถือว่า การจัดการให้มีการตั้งครรภ์แทนโดยตัวแทนหรือคนกลางในเชิงพาณิชย์ (Surrogacy Arrangement) ซึ่งเป็นความผิดในทางอาญา (Surrogacy arrangement act 1985, Section 2) แต่ในบางประเทศก็อนุญาตให้ มีการกระทำดังกล่าวได้ โดยรัฐเพียงแต่เข้ามาควบคุมดูแลเท่านั้น นอกจากนี้สถานะทางกฎหมายของทารกที่เกิดมาจากการรับตั้งครรภ์แทนก็ยังคงขาดความชัดเจนว่าทารกดังกล่าวจะเป็นบุตรของผู้ใด

เทคโนโลยีเพื่อการเจริญพันธุ์เหล่านี้จึงมิได้มีแต่ข้อดีที่ทำให้ผู้หญิงที่มีบุตรยากได้พบความสุขแต่เพียงด้านเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของกฎหมายกับเรื่องของการรับบริจาคไข่ และการอุ้มบุญ (การตั้งครรภ์แทน) ทำให้เห็นว่า เทคโนโลยีดังกล่าวก็อาจทำให้เกิดปัญหาตามมาได้เช่นกัน โดยปัญหาแรกที่ผู้ให้ตั้งครรภ์แทนอาจต้องประสบภายหลังจากเด็กคลอดออกมาแล้ว ก็คือกฎหมายไทยได้ระบุไว้ว่าผู้หญิงที่คลอดบุตรออกมาจะต้องเป็นแม่ตามกฎหมาย เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผู้ให้ตั้งครรภ์หรือเรียกได้อีกอย่างว่าเจ้าของเชื้อไข่ (ไข่และอสุจิ) จะมีความสัมพันธ์กับเด็กที่เกิด

ออกมาได้เพียงแค่พ่อแม่บุญธรรม ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงหากตรวจสอบให้ลึกถึงดีเอ็นเอก็จะสามารถพิสูจน์ได้ว่า พวกเขาทั้งสามเป็นครอบครัวเดียวกัน โดยที่ผู้อุ้มบุญไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพันธุกรรมแต่อย่างใด

ปัญหาเหล่านี้เป็นความจริงที่ผู้ให้ตั้งครรภ์แทนต้องเจอ และมักส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ในภายหลัง บางครั้งผู้อุ้มบุญซึ่งตั้งครรภ์อยู่ 9 เดือนเกิดความผูกพันกับเด็ก อีกทั้งเด็กที่คลอดมายังหน้าตาน่ารัก เธอคนนั้นก็อาจไม่ให้เด็กแก่ผู้ให้ตั้งครรภ์แทน ซึ่งก็จะเกิดปัญหาการแย่งชิงเด็กตามมาอีก แต่ในทางกลับกัน หากเด็กคลอดออกมาแล้วพิการไม่สมประกอบ คู่สามีที่ให้ตั้งครรภ์เกิดไม่ยอมรับ ผู้อุ้มบุญก็ต้องรับผิดชอบไป หรือบางครั้งเธอคนนั้นก็นำไปทิ้งปัญหาตกอยู่ที่เด็กทันที ซึ่งปัญหาเหล่านี้กฎหมายไทยยังไม่มีการรองรับ เพื่อให้คนที่อยากมีบุตร ได้สมหวัง และกฎหมายควรออกมาอย่างชัดเจนว่าพ่อแม่เจ้าของเชื้อเป็นพ่อแม่ที่ถูกต้อง จะได้ไม่ส่งผลเสียอย่างเช่น ทุกวันนี้ ทั้งในเรื่องของการรับมรดก หรือการเบิกค่าใช้จ่ายให้ลูกในกรณีที่พ่อแม่เป็นข้าราชการ เด็กที่จดทะเบียนว่าเป็นบุตรบุญธรรมจะ เจอปัญหาเหล่านี้กันเยอะถึงเวลาแก้ไขกฎหมายกันเสียที ในต่างประเทศ เรื่องของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเจริญพันธุ์จะเป็นเรื่องธรรมดาที่คนในสังคมมองเห็นเป็นทางเลือกอีกทาง แต่ก็ยังมีปัญหาตามมาเหมือนกันในกรณีที่มีกฎหมายระบุเอาไว้ชัดเจนว่าบุตรเกิดจากกรรมมารดาใด ให้ถือว่าเป็นบุตรของบุคคลนั้น ศาลจะตัดสินยึดตัวกฎหมาย ต่อให้มีสัญญาณอะไรที่ตกลงกันไว้ก็ตาม เพราะศาลจะพิพากษาว่าสัญญาณนั้นเป็นโมฆะ เนื่องจากขัดกับข้อกฎหมาย ตามกฎหมายไทย สัญญาใด ๆ ก็ตามต้องไม่ขัดกับหลักกฎหมายถึงแม้ว่าจะพิสูจน์ DNA แล้วปรากฏว่าไม่ตรงกับผู้อุ้มครรภ์ แต่ผู้อุ้มครรภ์สามารถอ้างสิทธิตามกฎหมายได้ และศาลไม่มีอำนาจใด ๆ ที่จะตัดสินพิพากษาขัดแย้งกับหลักกฎหมาย มิฉะนั้นศาลจะเป็นผู้ทำผิดกฎหมายเสียเองครับ ประเด็นปัญหานี้ ถ้าสู้กันในศาลจริง ๆ ต้องสู้กันถึง 3 ศาล และฝ่ายผู้ครรภ์ จะชนะคดี เพราะทางฝ่ายคู่สามีภรรยา จะฟ้อง หรือสู้คดีได้ในประเด็นข้อเท็จจริงเท่านั้น ส่วนฝ่ายผู้ครรภ์จะต่อสู้ในประเด็นข้อกฎหมาย ศาลชั้นต้นจะพิพากษาฝ่ายผู้ครรภ์แพ้คดี ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ยอมจะพิพากษาให้ผู้รับอุ้มบุญเป็นผู้ชนะเนื่องจาก คู่สามีผู้ว่าจ้างให้ผู้รับอุ้มบุญจะอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย ต่อให้ศาลเห็นใจฝ่ายสามีภรรยา ก็ต้องตัดสินไปตามข้อกฎหมาย

ในประเทศไทยนั้นเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ได้เจริญรุดหน้าไม่น้อยไปกว่าต่างประเทศ แพทย์ได้นำเทคโนโลยีนี้มาช่วยให้ คู่สมรสที่อยู่ในภาวะมีบุตรยากได้มีบุตรตามความประสงค์เป็นจำนวนมาก การรับตั้งครรภ์แทนจึงเกิดขึ้นพร้อมไปกับความเจริญก้าวหน้าในวิทยาการสาขานี้ แต่ประเทศไทยยังไม่มียกกฎหมายเกี่ยวกับการรับตั้งครรภ์แทน โดยเฉพาะปัญหาในประเทศไทยทั้งทางกฎหมายและทางจริยธรรมโดยส่ว 'วนใหญ่' มีความคล้ายคลึงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ เช่น การรับจ้างตั้งครรภ์แทนเชิงพาณิชย์ การซื้อขายเด็กทารก และปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในร่างกายและการสืบพันธุ์ของสตรีในเทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์ สิทธิของสตรีที่รับจ้างตั้งครรภ์ กับปัญหาความเป็นธรรมทางกฎหมายของกลุ่มสมรส สิทธิในความเป็นส่วนตัวของสตรีผู้รับจ้างตั้งครรภ์แทน ยิ่งไปกว่านั้น ในขณะนี้ ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายและมาตรการใดมารองรับต่อปัญหาการใช้ข้อสุจริ ไซ์ และมดลูกในเวชปฏิบัติทางการแพทย์แต่อย่างใด ทำให้กฎหมายที่มีอยู่จึงไม่สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และเมื่อนำกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้กับการรับตั้งครรภ์แทนจึงอาจมีข้อบกพร่องและไม่สามารถจัดปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้เองจึงได้มีการปัญหาในสัญญาการรับตั้งครรภ์ ักแทนทั้งในทางปฏิบัติและกฎหมายจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนทั้งในด้าน ของกฎหมายและนโยบาย กับสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานทางจริยธรรมของสังคมไทยโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการรับตั้งครรภ์แทน
2. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด และ วัฒนาการของเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ และการรับตั้งครรภ์แทน
3. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการรับตั้งครรภ์แทน
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาการรับตั้งครรภ์แทนในประเทศไทย
5. เพื่อค้นหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ในเรื่องของการทำสัญญารับตั้งครรภ์แทนนั้น มีผลกระทบต่อปัญหากฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา โดยในทางแพ่งจะกระทบถึงสิทธิและหน้าที่ของบุคคล รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร แต่ในทางอาญาจะกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ จะวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากสัญญารับตั้งครรภ์แทนในทางแพ่งเท่านั้น

สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากในปัจจุบัน การรับตั้งครรภ์แทนเป็นประเด็นปัญหาที่อยู่ในความต้องการของสังคมมาก แต่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายออกมารองรับ จึงเกิดปัญหาที่ตามมา ได้แก่ การขัดแย้งการมีสิทธิในตัวเด็ก ทั้งคู่สมรสเดิมและสามีของผู้รับตั้งครรภ์แทน หรือแม่ ผู้รับตั้งครรภ์แทน ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงปัญหาการรับตั้งครรภ์แทน

ดังกล่าว รวมถึงสถานะของสัญญาการรับตั้งครรรค์แทนก็ยังไม่มีการรับรอง ดังนั้นจึงเห็นเป็นการสมควรในการที่จะมีกฎหมายเฉพาะ เพื่อทำการแก้ไขปัญหอันเกิดจากการรับตั้งครรรค์แทน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในกรณีดังกล่าวยิ่งขึ้น โดยนำหลักกฎหมายของต่างประเทศเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงหาแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยการรวบรวมข้อมูลข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติ ติ และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความคิดเห็นทางวิชาการจากหนังสือ วารสาร บทความ การสัมมนาทางวิชาการ ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและปัญหาที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาคต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นถึงสภาพข้อเท็จจริง และปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรรค์แทน
2. ทำให้ทราบถึงแนวความคิด และวิวัฒนาการ ของเทคโนโลยีวิชาการเจริญพันธุ์ และการรับตั้งครรรค์แทน
3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการรับตั้งครรรค์ แทนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
4. ทำให้สามารถวิเคราะห์ ถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับตั้งครรรค์ แทนในประเทศไทย และข้อกฎหมายเปรียบเทียบในเรื่องของการรับตั้งครรรค์
5. ทำให้สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นิยามศัพท์

ในร่างพระราชบัญญัติการรับตั้งครรรค์แทน พ.ศ. ได้กำหนดบทนิยามไว้ดังนี้ การรับตั้งครรรค์แทน หมายความว่า การที่หญิงที่รับตั้งครรรค์แทนตกลงรับตั้งครรรค์ โดยกรรมวิธีช่วยการเจริญพันธุ์กับคู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรรค์ และหญิงที่รับตั้งครรรค์แทนตกลงว่าจะยกเด็กที่เกิดจากการตั้งครรรค์นั้นให้เป็นบุตรแก่คู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรรค์

นิยามศัพท์นี้กำหนดความหมายของ การรับตั้งครรรค์แทนไว้ โดยให้หมายความถึงการที่หญิงที่รับตั้งครรรค์แทนตกลงรับที่จะตั้งครรรค์แทน คู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรรค์ และจะยกเด็กที่เกิดจาก

การรับตั้งครรภ์ให้เป็นบุตรแก่คู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์ ตามนิยามศัพท์ครอบคลุมเฉพาะการรับตั้งครรภ์แทนระหว่างหญิงที่รับตั้งครรภ์กับคู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์เท่านั้น หมายความว่า บุคคลที่จะขอให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทนได้จะต้องเป็นคู่สมรสตามกฎหมายเท่านั้น การรับตั้งครรภ์แทนในกรณีอื่นที่มีได้เป็นความตกลงระหว่างหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนกับคู่สมรสตามกฎหมาย เช่น การตกลงระหว่างหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนกับหญิงหรือชายที่ไม่มีคู่สมรสแต่ต้องการมีบุตร หรือตกลงกับชายและหญิงที่ไม่ได้เป็นคู่สมรสกันตามกฎหมายแต่ต้องการมีบุตร จึงไม่ถือว่าอยู่ในความหมายของการรับตั้งครรภ์แทนตามพระราชบัญญัตินี้

สัญญารับตั้งครรภ์แทน หมายความว่า สัญญาซึ่งหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนตกลงรับตั้งครรภ์ โดยกรรมวิธีช่วยการเจริญพันธุ์กับคู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์ และหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนตกลงว่าจะยกเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์ให้เป็นบุตรแก่คู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์

นิยามศัพท์นี้กำหนดความหมายของคำว่า “สัญญารับตั้งครรภ์แทน” โดยให้มีความสอดคล้องกับความหมายของคำว่า “การรับตั้งครรภ์แทน” การกำหนดนิยามศัพท์นี้จะมีการเชื่อมโยงนิยามศัพท์คำว่า “คู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์” และการกำหนดสภาพบังคับของสัญญารับตั้งครรภ์แทน

คู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์ หมายความว่า หญิงและชายซึ่งทำการสมรสตามกฎหมาย และได้เข้าเป็นคู่สัญญาในสัญญารับตั้งครรภ์แทนกับหญิงที่รับตั้งครรภ์แทน

นิยามศัพท์นี้กำหนดความหมายของคำว่า “คู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์” โดยกำหนดให้หมายความถึงหญิงและชายที่ร่วมกันเป็นคู่สัญญาในสัญญารับตั้งครรภ์แทนกับหญิงที่รับตั้งครรภ์ และคู่สมรสต้องเป็นหญิงฝ่ายหนึ่งและชายฝ่ายหนึ่งซึ่งทำการสมรสกันตามกฎหมาย ดังนั้น หากเป็นกรณีที่ชายฝ่ายเดียวหรือหญิงฝ่ายเดียวทำสัญญากับหญิงที่รับตั้งครรภ์แทน ชายหรือหญิงนั้นไม่เรียกว่าเป็นคู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์ ซึ่งมีผลให้ไม่สามารถยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 10 ได้นอกจากนี้ หญิงและชายดังกล่าวไม่ได้จำกัดเฉพาะว่าต้องทำการสมรสกันตามกฎหมายไทยเท่านั้น กล่าวคือ หญิงและชายที่ทำการสมรสตามกฎหมายต่างประเทศย่อมถือว่าเป็นคู่สมรสตามกฎหมายนี้ด้วย

การจัดให้มีการรับตั้งครรภ์แทน หมายความว่า การดำเนินการใดๆ เพื่อให้หญิง คนหนึ่งตั้งครรภ์โดยใช้กรรมวิธีช่วยการเจริญพันธุ์ โดยหญิงนั้นตกลงยกเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์ให้แก่บุคคลอื่น

นิยามศัพท์นี้กำหนดความหมายของคำว่า “การจัดการให้มีการรับตั้งครรภ์แทน” (Surrogacy Arrangement) ให้ครอบคลุมการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้มีการรับตั้งครรภ์แทนเกิดขึ้น เช่น การเป็นธุระจัดหาคู่สมรสที่ต้องการมีบุตรได้พบกับหญิงที่อาสาเป็นหญิงที่รับตั้งครรภ์

แทน หรือ การจัดการให้หญิงที่อาสาเป็นหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนได้พบกับคู่สมรสที่ประสงค์จะให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน คำนิยามนี้มีขอบเขตที่กว้างขวางกว่า คำว่า “การรับตั้งครรภ์แทน” เนื่องจากการจัดให้มีการรับตั้งครรภ์แทน คือ การเป็นธุระจัดการให้มีการรับตั้งครรภ์แทนทั้งหมด และไม่ได้จำกัดเฉพาะการรับตั้งครรภ์ระหว่างหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนกับคู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์เท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการรับตั้งครรภ์ระหว่างหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนกับบุคคลใดๆ ที่มีคู่สมรสตามกฎหมาย

กรรมวิธีช่วยการเจริญพันธุ์ หมายความว่า กรรมวิธีทางการแพทย์ที่ใช้ช่วยให้หญิงตั้งครรภ์โดยวิธีการซึ่งแตกต่างไปจากการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ ตามหลักเกณฑ์ที่แพทยสภาประกาศกำหนด

นิยามศัพท์ นี้กำหนดความหมายของคำว่า “กรรมวิธีช่วยการเจริญพันธุ์ ” โดยให้ครอบคลุมถึงกรรมวิธีทางการแพทย์ต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อช่วยให้หญิงตั้งครรภ์ได้ โดยวิธีการที่แตกต่างไปจากการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติและเป็นกรรมวิธีช่วยการเจริญพันธุ์ที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่แพทยสภาประกาศกำหนด ซึ่งจะครอบคลุมทั้งกรรมวิธีที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น การผสมเทียมโดยการฉีดเชื้อ การปฏิสนธิในอกร่างกาย หรือการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์อื่นทั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคตด้วย

ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งใช้หรือจะใช้กรรมวิธีช่วยการเจริญพันธุ์เพื่อให้มีการรับตั้งครรภ์แทน

นิยามศัพท์นี้กำหนดความหมายของคำว่า “ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม ” โดยให้หมายความถึงผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525 แต่ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายนี้จะจำกัดเฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมซึ่งใช้หรือจะใช้กรรมวิธีช่วยการเจริญพันธุ์เพื่อให้มีการรับตั้งครรภ์แทนเกิดขึ้นเท่านั้น